

Засадний Богдан Андрійович,
*д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та аудиту,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна*

ВИКЛИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

З метою запровадження звітності зі сталого розвитку Міністерством фінансів України від 07.02.2025р. на офіційному сайті розміщено для публічного обговорення проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відповідно до цього проєкту, звітність зі сталого розвитку трактується як звітність підприємств, яка містить інформацію, необхідну для розуміння його впливу на питання сталого розвитку, та як ці питання впливають на розвиток, ефективність і становище підприємства. Для законодавчого врегулювання питань звітності зі сталого розвитку у проєкті закону включено окрему статтю 12² «Звітність зі сталого розвитку».

Для формування звітності зі сталого розвитку підприємствам слід користуватися Європейськими стандартами звітності із сталого розвитку (ESRS), які прийняті Європейською Комісією та визначають обов'язкові вимоги та порядок розкриття підприємствами інформації у звітності зі сталого розвитку. Інформація, оприлюднена відповідно до ESRS, дає змогу користувачам зрозуміти суттєвий вплив підприємства на людей і навколишнє природне середовище, а також суттєвий вплив сталого розвитку на розвиток, ефективність і становище підприємства. У контексті формування та подання звітності зі сталого розвитку в Україні перед державними регуляторними органами, професійною спільнотою та суб'єктами господарювання виникають виклики інституційного, методично-організаційного та професійного характеру.

Офіційний переклад державною мовою стандартів звітності зі сталого розвитку. Міністерство фінансів України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та організації звітування зі сталого розвитку зобов'язане оприлюднити на офіційному вебсайті перекладені державною мовою стандарти звітності зі сталого розвитку. Станом на квітень 2025р. офіційний переклад державною мовою стандартів звітності зі сталого розвитку на вебсайті Міністерства фінансів України відсутній, що значно ускладнює їх вивчення та застосування суб'єктами господарювання при підготовці перших звітів зі сталого розвитку.

Формування законодавчо-нормативного забезпечення звітності зі сталого розвитку. Впровадження звітності зі сталого розвитку на основі міжнародних стандартів зумовлює необхідність створення окремих нормативно-правових актів, які регулюють питання організації, підготовки, подання та

відповідальності за звітність зі сталого розвитку на зразок, як це впроваджено у країнах Європейського Союзу. Для вирішення зазначеного питання операційним планом реалізації у 2024-2026рр. Стратегії запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.10.2024р. №1015-р передбачено розроблення інших нормативно-правових актів щодо звітності зі сталого розвитку.

Методично-організаційне забезпечення звітності зі сталого розвитку суб'єктів господарювання. Звітність зі сталого розвитку розкриватиме інформацію про вплив діяльності суб'єкта господарювання на сталий розвиток та включатиметься до звіту про управління як окремий розділ. Для великих підприємств та материнських підприємств великої групи (кількість працівників понад 500 осіб) вперше складання звітності зі сталого розвитку заплановано за 2026р., для великих та материнських підприємств (кількість працівників – до 500 осіб) – за 2027р., а для середніх та малих підприємств, цінні папери яких обертаються на регульованому ринку капіталів - за 2028р. Організація процесу складання звітності зі сталого розвитку та його методичне наповнення для суб'єктів господарювання вимагатиме додаткових технічних, матеріальних, фінансових та людських ресурсів, що зумовлюватиме збільшення витрат та пошук джерел їх покриття.

Підвищення функціональних обов'язків та посилення відповідальності бухгалтерів. Чи має відношення звітність зі сталого розвитку до бухгалтерського обліку як такого? Після набуття чинності проекту змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» на головного бухгалтера або особу, яка веде бухгалтерський облік на підприємстві покладено обов'язки організації, забезпечення та дотримання визначених на підприємстві методологічних засад складання і подання у встановлені строки звітності зі сталого розвитку. Концепція звітності зі сталого розвитку передбачає формування інформації про екологічні, соціальні аспекти та управління (ESG) на глобальному, регіональному, галузевому та корпоративному рівнях. Екологічні аспекти пов'язані з якістю та функціонуванням природного середовища та екосистем (зміна клімату, циркулярна економіка, біорізноманіття, вирубка лісів, забруднення повітря тощо). Соціальні аспекти стосуються дотримання прав людини, збільшення добробуту та гідної оплати праці, гендерної рівності та захисту інтересів громад. Інформація про управління розкриває структуру керівних органів, рівень заробітної плати менеджерів вищих рівнів управління, рівень ділової етики та корпоративної культури тощо. Питома вага інформація про основні складові звітності зі сталого розвитку має нефінансовий характер та не формується у системі бухгалтерського обліку, проте відповідальність за складання звітності зі сталого розвитку лежить на головному бухгалтеру, що не має прямого відношення до його функціональних обов'язків та професійної обізнаності.

Суттєвість інформації у звітності зі сталого розвитку. Найбільш потенційними користувачами інформації звітності зі сталого розвитку є власники та потенційні інвестори, які очікують на розкриття факторів ESG, що

можуть суттєво вплинути на поточні та майбутні фінансові, економічні та репутаційні перспективи компанії. Визначеність суттєвості фактора ESG є одним із ключових викликів звітності зі сталого розвитку, оскільки можна очікувати, що його пропуск, спотворення чи приховування вплине на рішення, які користувачі приймають на основі цієї звітності. Основними викликами щодо оцінки суттєвості інформації звітності зі сталого розвитку вбачаємо такі: відсутність єдиного грошового вимірника; взаємозв'язок між фінансовою та нефінансовою суттєвістю; суб'єктивність визначення суттєвості; динамічний характер суттєвості окремих факторів.

Обов'язкове надання впевненості (аудит) звітності зі сталого розвитку. Доступ до нефінансової інформації суб'єктів господарювання є одним з ключових факторів забезпечення сталого розвитку підприємства, підвищення його інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності, а думка аудитора, викладена у звіті, надає впевненість у достовірності інформації, наведеної у такій звітності. Відповідність звітності із сталого розвитку вимогам Європейських стандартів звітності із сталого розвитку (ESRS) повинна підтверджуватися аудиторським звітом. У цьому контексті викликом для аудиторів, які будуть надавати аудиторські послуги щодо підтвердження звітності зі сталого розвитку є наявність достатнього рівня професійної компетентності та теоретичних знань щодо складення та проведення аудиту звітності із сталого розвитку та уміння застосовувати такі знання у практичній діяльності. Ідея сталого розвитку полягає в тому, що основними компонентами економічного розвитку, соціального прогресу та захисту навколишнього середовища необхідно керувати одночасно для того, щоб задовольняти потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : проєкт Закону України від 07.02.2025р. Міністерство фінансів України: вебсайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/draft_normative_legal_acts_in_2025-821 (дата звернення: 03.04.2025).
2. Про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» : проєкт Закону України від 07.03.2025р. Міністерство фінансів України: вебсайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/draft_normative_legal_acts_in_2025-821 (дата звернення: 03.04.2025).
3. Стратегій запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.10.2024р. №1015-р. Міністерство фінансів України: вебсайт. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/R1015.pdf> (дата звернення: 03.04.2025).